

ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΩΣ «ΖΩΝΤΑΝΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ» (LIVING LABS)

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ SALL ΚΑΙ ΠΩΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΣΥΜΜΕΤΑΣΧΕΙ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΣΑΣ

Ποιοι είναι οι βασικοί στόχοι του έργου Schools As Living Labs (SALL);

Το "Schools as Living Labs" (SALL) είναι ένα ευρωπαϊκό έργο που συγκεντρώνει γνώσεις και εμπειρία από δώδεκα χώρες, για να προτείνει μια νέα προσέγγιση για την **Ανοικτή Εκπαίδευση** και το **Ανοικτό Σχολείο** (Open Schooling).

Προσαρμόζοντας αρχές και μεθόδους «**Ζωντανών Εργαστηρίων**» για την παραγωγή καινοτομίας, το SALL υποστηρίζει τα σχολεία για την υλοποίηση εκπαιδευτικών δράσεων που συνδέονται με τις τοπικές τους κοινότητες και αντιμετωπίζουν ζητήματα τοπικού ενδιαφέροντος, τα οποία σχετίζονται με το **σύστημα της τροφής** σε όλες τις διαστάσεις του (π.χ. παραγωγή, διανομή, διάθεση, παρασκευή, κατανάλωση, απόρριψη της τροφής, σε σύνδεση με ζητήματα υγείας, οικονομίας, περιβάλλοντος, κλπ.).

Συμμετέχοντας στο έργο SALL, τα σχολεία και οι εκπαιδευτικοί θα πειραματισθούν με την έννοια του Ανοικτού Σχολείου και τον ρόλο του στο πλαίσιο της τοπικής κοινωνίας, εφαρμόζοντας μια εκπαιδευτική προσέγγιση βασισμένη στη μεθοδολογία των «Ζωντανών Εργαστηρίων». Ευρύτερος στόχος θα είναι να ενισχύσουν τη μάθηση και διδασκαλία στην περιοχή "STEM" (Φυσικές Επιστήμες, Τεχνολογία, Μηχανική και Μαθηματικά), συνδέοντάς τις στενότερα με την καθημερινή ζωή των μαθητών. Αυτό θα βοηθήσει τους μαθητές να αναπτύξουν νέες δεξιότητες και θετικές στάσεις απέναντι στην επιστήμη και να κατανοήσουν τη μάθηση ως ένα μέσο για την ενεργή συμμετοχή τους σε προσπάθειες για την ευημερία της τοπικής κοινότητας και ευρύτερα της κοινωνίας.

Τι σημαίνει «Ζωντανά Εργαστήρια»;

Στο πλαίσιο του έργου SALL, ορίζουμε τα «Ζωντανά Εργαστήρια» (Living Labs) ως μια μεθοδολογία που χρησιμεύει για την υποστήριξη της συνεργασίας μεταξύ διαφόρων κοινωνικών παραγόντων, οργανισμών ή ατόμων, που θέλουν να αντιμετωπίσουν από κοινού ένα συγκεκριμένο ζήτημα το οποίο είναι σημαντικό για καθέναν από αυτούς. Μια δράση «Ζωντανών Εργαστηρίων» περιλαμβάνει συνήθως τα εξής βήματα:

- Συν-δημιουργία ιδεών για επίλυση ενός ζητήματος, μετά από διερεύνησή του
- Ανάπτυξη βασικών βημάτων της λύσης, με οικονομικό και γρήγορο τρόπο – κάτι που συχνά αναφέρεται ως «παραγωγή πρωτοτύπου» (prototyping)
- Δοκιμή της λύσης με εμπλεκόμενους φορείς ή άτομα και παροχή ανατροφοδότησης για τη βελτίωσή της.

Αυτά τα βήματα μπορούν να επαναληφθούν αρκετές φορές και σε διάφορα επίπεδα, με στόχο τη σταδιακή βελτίωση και ολοκλήρωση της λύσης.

Οι βασικές αρχές αυτής της μεθοδολογίας είναι οι εξής:

- Εντοπισμός ενός υπαρκτού ζητήματος και προσδιορισμός μιας ρεαλιστικής λύσης για την αντιμετώπισή του, αξιοποιώντας την προσωπική εμπειρία των συμμετεχόντων
- Συν-δημιουργία, με συμμετοχή όλων των «κοινωνικών παραγόντων», οργανισμών ή/και ατόμων, τους οποίους αφορά το ζήτημα
- Γρήγορη παραγωγή πρωτοτύπου, με τις ιδέες να τίθενται αμέσως σε εφαρμογή και να δοκιμάζονται.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη μεθοδολογία Ανοικτών Εργαστηρίων μπορείτε να διαβάσετε το Παράρτημα II.

Τι εννοούμε με τον όρο «Ανοικτό Σχολείο»;

Στο έργο SALL, αντιλαμβανόμαστε το σχολείο ως έναν οργανισμό διδασκαλίας και μάθησης ο οποίος συμπεριλαμβάνει όχι μόνο τους μαθητές, τους εκπαιδευτικούς και το υπόλοιπο προσωπικό, αλλά και τις οικογένειές τους – συμπεριλαμβάνει, με άλλα λόγια, ολόκληρη τη σχολική κοινότητα. Συγχρόνως, σκεφτόμαστε το σχολείο ως μέρος του ευρύτερου συστήματος κοινωνικών παραγόντων μια συγκεκριμένης γειτονιάς ή περιοχής.

Το ευρύτερο όραμά μας προσδιορίζεται από την έννοια του Ανοικτού Σχολείου: ενός σχολείου ανοικτού προς την κοινωνία, το οποίο εξελίσσεται σε παράγοντα ευημερίας της κοινότητας αναπτύσσοντας συνεργασίες με πρόσωπα και φορείς στο τοπικό του περιβάλλον.

Ποιοι είναι οι «κοινωνικοί φορείς»;

Σε κάθε δράση «Ζωντανού Εργαστηρίου», σημαντικό ρόλο παίζουν οι «κοινωνικοί φορείς» (stakeholders / societal actors), οι οποίοι είναι οργανισμοί ή άτομα που σχετίζονται με το σχολείο ή έχουν κοινά ενδιαφέροντα με αυτό, και που ενδιαφέρονται ή επηρεάζονται από τη διαδικασία ή τα αποτελέσματα της δράσης του «Ζωντανού Εργαστηρίου».

Ως παραδείγματα εξωτερικών κοινωνικών φορέων για ένα σχολείο που υλοποιεί δράσεις «Ζωντανού Εργαστηρίου» στη θεματική περιοχή του συστήματος της τροφής, μπορούν να αναφερθούν ο τοπικός δήμος, ένα τοπικό εστιατόριο, αρτοποιείο, κατάστημα τροφίμων ή άλλη τοπική επιχείρηση, ένας τοπικός καλλιεργητής, ένας οδηγός οχήματος τροφοδοσίας, μια τοπική περιβαλλοντική ή κοινωνική οργάνωση, καθώς και πολλοί άλλοι οργανισμοί ή άτομα.

Περισσότερες πληροφορίες για τον τρόπο εμπλοκής και συνεργασίας σχολείων με φορείς μπορείτε να βρείτε στο Παράρτημα III.

Τι επιδιώκουμε με τις σχολικές δράσεις «Ζωντανού Εργαστηρίου»;

Με τις σχολικές δράσεις «Ζωντανού Εργαστηρίου», σκοπός μας είναι:

- Να υποστηρίξουμε τη συνεργασία των σχολείων με κοινωνικούς παράγοντες για την αντιμετώπιση ζητημάτων που είναι σημαντικά για καθένα από τους εμπλεκόμενους.
- Να ενδυναμώσουμε κάθε μαθητή, κάθε εκπαιδευτικό και καθένα που συμμετέχει στο σχολικό «Ζωντανό Εργαστήριο» ως παράγοντες αλλαγής που συνεργάζονται με στόχο την ευημερία της τοπικής κοινότητας, ξεπερνώντας συμβατικούς ρόλους και τα όρια της παραδοσιακής μάθησης και διδασκαλίας στο σχολείο.

Με αυτό τον τρόπο, οι σχολικές δράσεις «Ζωντανού Εργαστηρίου» θα ενισχύσουν τελικά τη μάθηση στις επιστήμες και θα προωθήσουν την Ανοικτή Σχολική Εκπαίδευση.

Τι περιλαμβάνει η θεματική περιοχή «το σύστημα τροφής»;

Δοκιμάζουμε την καινοτομία της εισαγωγής δράσεων «Ζωντανού Εργαστηρίου» στη σχολική ζωή εστιάζοντας στη θεματική περιοχή του «συστήματος της τροφής».

Το σύστημα της τροφής είναι ένας σύνθετο πλέγμα δραστηριοτήτων που αφορούν στην παραγωγή, επεξεργασία, μεταφορά και κατανάλωση τροφίμων - «από τη φάρμα μέχρι το τραπέζι» και, στη συνέχεια, μέχρι τη φάση απόρριψης των τροφικών αποβλήτων.

Έτσι, η εστίαση μιας σχολικής δράσης «Ζωντανού Εργαστηρίου» στο σύστημα της τροφής αφήνει μεγάλα περιθώρια ευελιξίας στη σχολική κοινότητα. Η σχολική δράση μπορεί να αναφέρεται σε διάφορες πτυχές της τροφής και της διατροφής, όπως το περιβαλλοντικό αποτύπωμα της παραγωγής, επεξεργασίας, συσκευασίας, ή διακίνησης τροφίμων, εναλλακτικές πρακτικές γεωργικής παραγωγής, τοπικής διακίνησης, διάθεσης περισσεύματος τροφής, ή διαχείρισης τροφικών αποβλήτων, η βιολογία της διατροφής και σχετικά ζητήματα υγείας, ο πολιτισμός και οι παραδόσεις της διατροφής, η οικονομία της τροφής, η αισθητική των τροφίμων, κ.ά. Κάθε σχολείο θα ορίσει το ίδιο ποιο ή ποια από αυτά τα θέματα, ή άλλα παρεμφερή, παρουσιάζουν ενδιαφέρον για τη σχολική και τοπική του κοινότητα.

Για παράδειγμα, τα σχολεία μπορούν να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν δράσεις που αφορούν, αλλά δεν περιορίζονται μόνο σε αυτές, στις εξής θεματικές ενότητες:

- Διαχείριση τροφικών αποβλήτων
- Διανομή των τροφίμων της περιοχής
- Παρουσίαση επαγγελμάτων που σχετίζονται με το σύστημα τροφής
- Ανθρακικό αποτύπωμα του συστήματος τροφίμων
- Συσκευασία και τοπική κυκλοφορία των τροφίμων
- Παραγωγή και κατανάλωση βιολογικών προϊόντων
- Υγιεινή διατροφή και άσκηση

Εκπαιδευτικές προτάσεις στα Ελληνικά που σχετίζονται με τη συγκεκριμένη θεματική μπορείτε να βρείτε και [εδώ](#).

Τι είδους δράσεις «Ζωντανού Εργαστηρίου» μπορεί να υλοποιήσει ένα σχολείο;

Ιδανικά, οι σχολικές δράσεις «Ζωντανού Εργαστηρίου» αναμένεται να πληρούν τέσσερις θεμελιώδεις προϋποθέσεις:

- Να περιλαμβάνουν συμμετέχοντες εντός του σχολείου (μαθητές, εκπαιδευτικούς, διοικητικό προσωπικό, κλπ.), αλλά και άλλους προερχόμενους έξω από το σχολείο.
- Να αφορούν σε ένα ζήτημα που χρήζει αντιμετώπισης και είναι σημαντικό ή ενδιαφέρον για όλους τους συμμετέχοντες – δηλαδή, ένα πρόβλημα το οποίο, ή η επίλυση του οποίου, επηρεάζει άμεσα ή έμμεσα τους συμμετέχοντες.
- Να περιλαμβάνουν τον σχεδιασμό και τη δοκιμή λύσεων κατά τη διάρκεια της δράσης.
- Να στοχεύουν στο να προτείνουν μια πραγματική, βιώσιμη λύση για το σχολείο και τους άλλους εμπλεκόμενους φορείς, παράγοντας κάποια απτά αποτελέσματα (π.χ. τη συλλογική διοργάνωση μιας εκδήλωσης, την έκδοση ενός ενημερωτικού εντύπου, τη συμμετοχή στη λήψη μιας τοπικής απόφασης, μια αλλαγή καθημερινής πρακτικής, κλπ.).

Παραδείγματα σχολικών δράσεων που εφαρμόστηκαν στο πλαίσιο της πιλοτικής φάσης του προγράμματος μπορείτε να βρείτε [εδώ](#).

Τι απαιτείται για την ανάπτυξη σχολικών δράσεων «Ζωντανού Εργαστηρίου»;

- *Επικοινωνία:* Σημείο αφετηρίας για τη συμμετοχή ενός σχολείου στις δράσεις «Ζωντανού Εργαστηρίου» είναι ο καθορισμός του ατόμου που θα αναλάβει την επικοινωνία με την ομάδα υλοποίησης του έργου SALL.
- *Ανάπτυξη τοπικών συνεργασιών:* Τα σχολεία θα εντοπίσουν «κοινωνικούς παράγοντες», οργανισμούς ή άτομα, με τους οποίους θα ήθελαν να συνεργαστούν για την ανάπτυξη μιας σχολικής δράσης «Ζωντανού Εργαστηρίου».
- *Συν-ανάπτυξη δραστηριοτήτων «Ζωντανών Εργαστηρίων»:* Καθ' όλη τη διάρκεια της δράσης θα πραγματοποιηθούν δραστηριότητες «Ζωντανού Εργαστηρίου», όπως για παράδειγμα εργαστηριακές συναντήσεις (workshops) για τον προσδιορισμό και τη διερεύνηση ενός κατάλληλου προβλήματος και πιθανών λύσεων, καθώς και για τον σχεδιασμό και τη δοκιμή μιας ορισμένης λύσης, με συνεργασία μεταξύ του σχολείου και των εμπλεκόμενων φορέων.
- *Συνολικό χρονοδιάγραμμα:* Μια πλήρης σχολική δράση «Ζωντανού Εργαστηρίου» μπορεί συνήθως να έχει διάρκεια 3 έως 6 μηνών. Ωστόσο, η συνολική διάρκεια μπορεί εύκολα να προσαρμοστεί σε κάθε εκπαιδευτικό πλαίσιο.
- *Χρόνος δραστηριοτήτων ανά εβδομάδα:* Οι δραστηριότητες «Ζωντανού Εργαστηρίου» μπορούν συνήθως να απασχολούν εκπαιδευτικούς και μαθητές από 1 έως 4 ώρες την εβδομάδα. Ωστόσο, η διάρκεια των δραστηριοτήτων ανά εβδομάδα μπορεί εύκολα να προσαρμοστεί σε κάθε εκπαιδευτικό πλαίσιο.
- *Αριθμός μαθητών που συμμετέχουν:* Συνήθως οι μαθητές εργάζονται σε μικρές ομάδες 2 έως 6 ατόμων. Ωστόσο, ο συνολικός αριθμός μαθητών που θα συμπεριληφθούν σε μια σχολική δράση «Ζωντανού Εργαστηρίου», προσδιορίζεται ελεύθερα από το σχολείο.
- *Παρουσίαση δράσης:* Τα σχολεία θα συμμετάσχουν σε ένα «Φεστιβάλ Αειφορίας» στο τέλος του προγράμματος όπου θα παρουσιάσουν τις δράσεις τους στους επισκέπτες. Στο Φεστιβάλ μπορούν να συμμετάσχουν και οργανισμοί, επιστημονικά κέντρα κ.λπ. που σχετίζονται με τη θεματική του συστήματος τροφίμων. Αναμένεται από τα σχολεία να αναρτήσουν τη δράση τους στη διαδικτυακή πλατφόρμα του προγράμματος SALL, στην οποία θα συμμετέχουν σχολεία, εκπαιδευτικοί και κοινωνικοί φορείς από τις συμμετέχουσες χώρες του προγράμματος. Η δομή που θα έχει η ανάρτηση στην πλατφόρμα και οι πληροφορίες που θα ζητηθούν παρουσιάζονται στο Παράρτημα IV.

Ποια είναι τα κύρια οφέλη της συμμετοχής;

- Διερεύνηση και επίλυση ζητημάτων που απασχολούν τη σχολική και την τοπική κοινότητα
- Συνεργασία του σχολείου με την κοινωνία και δικτύωση με τοπικούς φορείς
- Ενεργή συμμετοχή των μαθητών, με καλλιέργεια σημαντικών δεξιοτήτων τους για το μέλλον (δημιουργικότητα, κριτική σκέψη, συνεργασία, επίλυση προβλημάτων, επικοινωνία, κλπ.)
- Σύνδεση της διδασκαλίας των Φυσικών Επιστημών, της Τεχνολογίας, της Μηχανικής και των Μαθηματικών (STEM) με άλλα γνωστικά αντικείμενα και θέματα ευρύτερου κοινωνικού ενδιαφέροντος

- Συμμετοχή του σχολείου στις δραστηριότητες του διεθνούς σχολικού δικτύου του έργου SALL.

Πώς θα γνωρίσουμε ότι επιτεύχθηκαν οι στόχοι του έργου;

Η ανατροφοδότηση και η συμβολή σας καθ' όλη τη διάρκεια της τρέχουσας σχολικής χρονιάς θα είναι πολύ χρήσιμη για εμάς, προκειμένου να βελτιώσουμε τη μεθοδολογία και το υποστηρικτικό υλικό που ετοιμάζουμε. Κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού και της υλοποίησης της σχολικής δράσης «Ζωντανού Εργαστηρίου» που θα αναπτύξετε, θα χρειαστεί να συλλέξουμε χρήσιμες πληροφορίες από όλους τους συμμετέχοντες (μαθητές, εκπαιδευτικούς, διοίκηση σχολείου, εξωτερικούς φορείς) σχετικά με τη συμμετοχή τους στη δράση. Φυσικά, η συμμετοχή όλων σε αυτή τη διαδικασία παρακολούθησης και αξιολόγησης του έργου SALL είναι εθελοντική.

Όλοι οι συμμετέχοντες στο «Ζωντανό Εργαστήριο», δηλαδή οι μαθητές, οι εκπαιδευτικοί, κάποιο μέλος της διοίκησης του σχολείου και οι κοινωνικοί φορείς, θα κληθούν να συμπληρώσουν ένα ερωτηματολόγιο πριν την έναρξη και με το τέλος της σχολικής τους δράσης. Το ερωτηματολόγιο μπορεί να συμπληρωθεί από τον κάθε συμμετέχοντα σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή και η συμπλήρωσή του δεν θα διαρκεί περισσότερο από 15λεπτά. Όλες οι πληροφορίες θα παρέχονται ανώνυμα και η συγκέντρωση και επεξεργασία τους θα αποσκοπεί αποκλειστικά στην πραγματοποίηση εκπαιδευτικής έρευνας.

Και λίγα ακόμα λόγια, πριν κλείσουμε:

Είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι όλοι οι συμμετέχοντες σε μια σχολική δράση «Ζωντανού Εργαστηρίου» είναι συνεργάτες: ο καθένας έχει κάτι να προσφέρει και κάτι να μάθει. Οι μαθητές συμμετέχουν όχι μόνο για να διδαχθούν και οι εκπαιδευτικοί όχι μόνο για να διδάξουν. Η συμμετοχή και το όφελος είναι αμοιβαία: όλοι συμβάλλουν ενεργά στη μελέτη και αντιμετώπιση ενός τοπικού ζητήματος, χρησιμοποιώντας ταυτόχρονα αυτή τη συμμετοχή ως ευκαιρία για να μάθουν, να διδάξουν, να δημιουργήσουν, κλπ.

Ως μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο αποτέλεσμα των σχολικών δράσεων «Ζωντανού Εργαστηρίου» αναμένεται ότι οι μαθητές, οι εκπαιδευτικοί, η διοίκηση του σχολείου, οι οικογένειες και οι εμπλεκόμενοι τοπικοί παράγοντες να αισθανθούν ως μέρη ενός κοινού σχολικού και τοπικού οικοσυστήματος, μέσα στο οποίο ο καθένας μπορεί να αντλήσει οφέλη και να ωφελήσει τους άλλους.

www.schoolsaslivinglabs.eu

www.facebook.com/OStogether

twitter.com/OStogether